

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכו

ערב שבת-קודש
פרשת מטות-מסעי
כ"ה בתמוז ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בתמוז ה'תשס"ו — ג' במנחם-אב ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בתמוז	הלי עדות פרק ב-ד.	הלי אבל פרק ט.	מ"ע קעט.
ש"ק	כ"ו בתמוז	פרק ה-ז.	פרק י.	מל"ת רצא.
א'	כ"ז בתמוז	פרק ח-י.	פרק יא.	מל"ת רפח.
ב'	כ"ח בתמוז	פרק יא-יג.	פרק יב.	מל"ת רפו.
ג'	כ"ט בתמוז	פרק יד-טו.	פרק יג.	מל"ת רפז.
ד'	א' במנחם-אב	פרק יז-יט.	פרק יד.	מל"ת רפה.
ה'	ב' במנחם-אב	פרק כ-כב.	הלי מלכים ומלחמותיהם.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קפ.
ו'	ג' במנחם-אב	הלי ממרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע קעד. מל"ת שיב. שיג. שיד.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
8.12	7.45.6	1.22	12.47	9.16	5.52	4.51	4.02	3.20	ו', כ"ה בתמוז
8.12	7.44.5	1.22	12.47	9.16	5.53	4.52	4.03	3.21	ש"ק, כ"ו בתמוז
8.11	7.43.9	1.22	12.47	9.17	5.54	4.52	4.03	3.22	א', כ"ז בתמוז
8.10	7.43.4	1.22	12.47	9.17	5.55	4.53	4.04	3.24	ב', כ"ח בתמוז
8.10	7.42.7	1.22	12.47	9.17	5.55	4.54	4.05	3.25	ג', כ"ט בתמוז
8.09	7.42.1	1.22	12.47	9.18	5.56	4.55	4.06	3.26	ד', א' באב
8.08	7.41.4	1.22	12.47	9.18	5.57	4.55	4.07	3.27	ה', ב' באב
8.07	7.40.7	1.21	12.47	9.18	5.58	4.56	4.08	3.28	ו', ג' באב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ץ בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ץ שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

באר-שבע		חיפה		תל-אביב		ירושלים		פרשת
צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	
8.25	7.24	8.27	7.16	8.26	7.23	8.24	7.08	מטות-מסעי
8.20	7.20	8.22	7.11	8.21	7.18	8.19	7.03	דברים

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ה"ויאמינו בה" – נפעל על-ידי "משה עבדו"

ככל שנמצא במדריגה נעלית יותר, אפילו כאשר אוחז בעבודה ד"נישואין" – עליו לדעת שאי-אפשר לו ללכת בכוח עצמו □ כאשר היה מישהו שסבר שהוא יכול להסתדר "לבד", מיד ידעו שאיננו "בר כוכבא", אלא "בר כוזיבא" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אחד ההסברים בזה הוא – לפי שארוס אינו מיפר בפני עצמו, אלא יחד עם האב, ד"נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה", וכיוון שאצל האב לא שייכת ההגבלה דקודמין, הרי זה גורר גם את הארוס, שגם אצלו אין הגבלה ומיפר בקודמין. מה-שאיין-כן הבעל שמיפר בפני עצמו, שהרי "נתרוקן רשות אביה", ונעשה מציאות לעצמו, במילא ישנם ההגבלות שלו.

ב. העניין בזה בעבודה הוא: בעבודת השם ישנם שני אופני עבודה: העבודה דאירוסין והעבודה דנישואין. הגם שכללות זמן הגלות נמשל לאירוסין ודווקא לעתיד לבוא יהיה עניין הנישואין⁸, הנה בפרטיות יש בזמן הגלות גופא המדריגה דאירוסין והמדריגה דנישואין.

א. בשבת¹ זו הפרשיות מטות מסעי הן מחוברות. בפרשת מטות מדובר אודות נדרים ואודות עקירת נדר, שיש בזה ג' אופנים: על-ידי חכם שעוקר את הנדר למפרע², על-ידי אב ובעל שמפירים את הנדר מכאן ולהבא³. ובבעל גופא ישנם ב' זמנים, קודם הנישואין ולאחרי הנישואין: ארוס ובעל. לשניהם יש זכות של הפרת נדרים, אלא שישנם חילוקי דינים בין ארוס לבעל.

לכאורה מסתבר שהבעל יש לו כוח וזכות יותר מארוס, ומכל-מקום מצינו בדין הפרת נדרים, שיש מעלה בארוס לגבי בעל: הדין הוא ש"אין הבעל מיפר בקודמין"⁴, הנדרים שנדרה קודם הנישואין אינם שייכים לבעל. ולעומת זאת, בארוס הדין הוא ש"מיפר בקודמין"⁵.

1 הפרה ס"א (כרך יו"ד עמ' קיג ואילך). וש"נ.
2 נדרים סז, סע"א. שו"ע יו"ד סרל"ד סל"ה.
3 שם, סע"ב. שו"ע שם ס"ה.
4 שם סו, סע"ב. שו"ע שם.
5 ראה שם סח, ובפרש"י (ד"ה נתרוקנה).
6 ראה שמו"ר ספט"ו. הובא בלקו"ת פרשתנו

1 שיחה זו הוגהה על-ידי כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ס"ע 612 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגהה.
2 כתובות ער, רע"ב.
3 ראה נזיר כב, ובאילך. אנציק' תלמודית ערך

דבר מלכות

הקב"ה, וכאשר הולכים בכוחו של הקב"ה, אזי סרים כל ההגבלות, וביכולתו להגיע למקום כזה שמצד עצמו לא היה יכול להגיע אליו. תוהו קדם לתיקון, ומתוהו נלקחים הדברים הגשמיים עם היצר-הרע שאקדימי טעניתא¹⁵. הנה מצד כוח עצמו אינו מיפר בקודמין; הוא לא מגיע בתוהו, ובמילא אין לו גם את הכוח לברר את העניינים שנלקחים מתוהו.

אבל על-ידי זה שמפר ב"שותפתיא דאב", שאצל הקב"ה לא קיימת ההגבלה דקודמין, תוהו שקדם לתיקון – נותן הוא כוח גם להארוס, שגיע בתוהו, וינצח את היצר-הרע שאקדימי טעניתא, על-ידי זה שהקב"ה עוזרו – יכול לו¹⁶. זוהי נתינת כוח לברר את הניצוצות תוהו שישנם בדברים הגשמיים. וזהו העניין דהפרת נדרים – היתר ונתינת כוח בעבודת הבירורים בדברים הגשמיים¹⁷.

ד. ונקודת העניין:

ככל שנמצאים במדרגה נעלית, אפילו כאשר אוחזים בעבודה דנישואין¹⁸ – צריכים לדעת, שאי-אפשר ללכת בכוח עצמו ("מיטן אייגענעם כוח"), אלא צריכים תמיד להתקשר עם למעלה ממנו, מתוך ידיעה שישנם עניינים נעלים יותר, בעילוי אחר עילוי, שעדיין לא הגיע אליהם, ובעניינים אלו הרי הוא עדיין בהתחלת העבודה.

[ועל-דרך¹⁹ שיהיה לעתיד-לבוא, שגם אז יהיה אצל בני-ישראל עניין האמונה – דלכאורה אינו מובן: כיוון שאז תהיה ראייה

העבודה דאירוסין היא "דאסר לה אכולי עלמא"⁹. האדם נעשה מנותק מהעולם. עבודתו לא פעלה עד כדי כך שיהיה במדרגה ד"ורבק גו' והיו לבשר אחד"¹⁰, להיות מיוחד עם אלוקות, הוא עדיין לא נתאחד עם אלוקות, אבל מענייני העולם יצא כבר.

העבודה דנישואין היא – "והיו לבשר אחד". האדם נעשה מאוחד עם אלוקות, עד שמוליד ברומה לו, שזהו תכלית הנישואין, וכמאמר רז"ל¹¹ "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים". והיינו, שהוא וכל עשיותיו הם כלי שבטל ומתאחד להעניין שבתוך הכלי.

ג. הגם שמעלת העבודה דנישואין היא נעלית הרבה יותר מאשר העבודה דאירוסין, מכל-מקום, יש מעלה בעבודה דאירוסין על העבודה דנישואין:

יכול אדם לחשוב, שכיוון שהגיע לעבודה דנישואין, הרי הוא כבר צדיק גמור, ואינו זקוק עוד לעזר הקב"ה¹², הוא כבר בעל המיפר בפני עצמו ואינו זקוק להאב.

אבל האמת היא, שכאשר היה מישוהו שאמר כן¹³, אזי ידעו מיד שאינו "בר כוכבא", "דרך כוכב מיעקב"¹⁴, אלא "בר כוזבא". ושם דובר אודות מלחמה בגשמיות, ומכל-שכן בנוגע למלחמה ברוחניות.

זוהי המעלה דארוס, עבודה דאירוסין, על עבודה דנישואין – הגם שמצד עצמו הוא למטה יותר, אבל המעלה בזה היא, שמפר ב"שותפתיא דאב"⁵. הוא הולך בכוחו של

(מטות) פד, ג.

9 קידושין ב, רע"ב.

10 בראשית ב, כד.

11 פרש"י ר"פ נח. ב"ר פ"ל, ו.

12 העיקר הוא שהקב"ה לא יעזור ללעומת-זה, ואם רק הקב"ה לא יעזור ללעומת-זה, אזי ינצח כבר גם ללא העזר של הקב"ה... (מהנחה בלתי מוגה).

13 ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. ובבלי – גיטין נז, א. סנהדרין צג, ב.

14 בלק כד, יז.

15 ראה זח"א קעט, ב.

16 ראה סוכה נב, רע"ב. וש"נ.

17 ראה ד"ה לה"ע הנדרים דש"פ מטות תשי"ד פ"ו ('תורת-מנחם – התוועדות' ח"ב עמ' 133 ואילך). וש"נ.

18 והרי עומדים אנו בפרשת "מסעי", וכבר עברנו כו"כ מסעות, כך, שיכול להיות שבעניינים מסויימים עומדים כבר במדרגת נישואין (מהנחה בלתי מוגה).

19 המוסגר בחצאי ריבוע – מהנחה בלתי מוגה.

דבר מלכות

כדאיאת בספרי קבלה וכמאמר הבעש"ט²³, שמי שידוע את עניין המסעות, יודע הוא באיזה מסע אוחז הוא, ומה עליו לעבור, כמה ואיזה מסעות, עד ביאת המשיח. כללות עניין המסעות הוא סדר של עליות.

באלוקות, למה יצטרכו לעניין האמונה? אך העניין הוא, שגם אז יתגלו עניינים נעלים יותר מהעניינים שיהיו באופן של ראייה, ובנוגע לעניינים אלו יהיה צורך עניין האמונה²⁴. וזהו שמצינו בנוגע למשיח ש"איהו רב ואיהו

במשיח יהיו ב' העניינים – מצד אחד תהיה השפעה פנימית, שבה יהיה עניין ה"ראייה", ומצד שני יהיה גם עניין של רוממות, שבה יהיה עניין ה"אמונה"

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"²⁴, "מסעי" לשון רבים – אף שלכאורה היה רק מסע אחד שבו יצאו ממצרים – לפי²⁵ שכל המסעות עניינם הוא יציאה ממצרים שבאותה שעה להמרחב שבאותה שעה.

וההסברה בזה – לפי שישנם כמה וכמה מדריגות, ומה שנחשב "ארץ טובה ורחבה"²⁶ לגבי מדריגה תחתונה, הנה לגבי מדריגה נעלית יותר נחשב ל"מצרים". ובוה מתבטא עניין המסעות – להיות תמיד בתנועה של הליכה ("האלטן אין איין גיין און גיין") שלא לפי ערך, מ"מצרים" אל "ארץ טובה ורחבה" ביחס למצבו ההווה על-כל-פנים, שזוהי עלייה שלא בהדרגה.

וכידוע²⁷ שמלאכים נקראים "עומדים", לפי שעלייתם היא בהדרגה, מה-שאי-כן נשמות בבואם למטה הם "מהלכים", שיכולים לילך שלא בהדרגה כלל, היינו, שבמסע אחד יכולים לצאת מיד ממצרים, מיצרים וגבולים, אל ארץ טובה ורחבה, עליה מגבול לבלי גבול.

מלך"²¹, ולכאורה, הרי רב ומלך הם ב' הפכים, ש"רב" עניינו השפעה בקירוב, ו"מלך" עניינו רוממות וריחוק? אך העניין הוא, שבמשיח יהיו ב' העניינים, היינו, שתהיה השפעה פנימית, שבה יהיה עניין הראייה, ויהיה גם עניין של רוממות, שבה יהיה עניין האמונה.

ועל-דרך זה הוא גם במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות – שגם כאשר נמצאים במדריגה דנישואין, ישנם עניינים נעלים יותר שלגביהם נמצאים במדריגה דאירוסין].

ועל-ידי זה שמתקשרים עם דרגא שלמעלה ממנו, מתוך ידיעה שעדיין אינו מוכן, כיוון שישנם עניינים שהם בעילוי אחר עילוי – אזי גורר ה"אב" עמו גם את ה"ארוס", ומתבטלים אצלו כל ההגבלות, ו"מיפר בקודמין".

ד. כבר דובר פעם בארוכה²² אודות עניין המסעות, שנימנו בסדרה זו, מיציאת מצרים עד ירדן ירחו – שהם מורים על כל העניינים שבני-ישראל צריכים לעבור עד ביאת המשיח.

וראה גם כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ל. וש"נ.
(24) ריש פרשתנו (מסעי).
(25) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (מסעי).
(26) שמות ג, ח. ועוד.
(27) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). לקו"ת ר"פ בחוקתי (מה, א ואילך). ובכ"מ.

(20) ראה לקו"ת ואתחנן ז, סע"א ואילך. ובכ"מ.
(21) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג (דרמ"צ ק"ב ואילך). ובכ"מ.
(22) ראה גם שיחת ש"פ מטות-מסעי, מבה"ה מנחם-אב דאשתקד ס"ג ואילך (תורת-מנחם – התועדויות' חי"ד ס"ע 224 ואילך). וש"נ.
(23) ראה 'דגל מחנה אפרים' פרשתנו (מסעי).

דבר מלכות

ועל-דרך המעלה שבספירה היותר אחרונה, שבה כלולים כל הספירות שלפני זה – שלאמיתו של דבר מושרשת היא ומגעת למקום שלמעלה מכל הספירות.³²

וזהו עניין "אלה הדברים אשר דבר משה" – דאף שעניינים אלו נלקחו מהספרים שלפני זה, ואם-כן יכול משהו לחשוב: לשם מה זקוק אני להוראותיו של משה, יכולני ליקח את הדברים מהיכן שמשה לקחם? – על כך אומרים לו: לא תוכל לכרך לגלות את הדברים, כי אם משה רבינו – "אלה הדברים אשר דיבר משה",

ועניין זה גופא שמשה לוקח את ה"סך-הכול" מהספרים שלפני זה – הנה גם זה ניתן למשה מסיני, והיינו, שכשם שענייני התורה עצמם כפי שהם כלולים בהעלם ניתנו למשה מסיני, כמו כן גם הגילוי שנתגלה ב"משנה תורה" ניתן למשה מסיני,

ומי שמכחיש חס-ושלום ואומר על אות אחת ב"משנה תורה" שלא ניתנה למשה מסיני – הרי זה כופר בתורה, כפסק הרמב"ם³³.

ז. ובנוגע לענייננו:

ישנם כאלו שטועים וסבורים שאין צורך ב"מוצע", אלא הוא והקב"ה... אך האמת אינו כן, אלא כמו שכתוב³⁴ "ויאמינו בה" ובמשה עבדו", והיינו, שעל-ידי האמונה במשה עבדו נעשה "ויאמינו בה"³⁵. כאשר חסרה האמונה במשה, חסר גם ב"ויאמינו בה", ועל-ידי האמונה במשה עבדו נעשה "ויאמינו בה" בהוספה ובאופן נעלה יותר. וכן הוא גם בנוגע למשה שבכל דור ודור³⁶, עד למשה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמור". ובמילא, יש לדעת שכל ההוראות שנתגלו

ואף-על-פי-כן, אין להסתפק בזה אלא צריכים לילך הלאה, מתוך ידיעה שלאמיתו של דבר הרי גם זה אינו אלא "מצרים", הגבלה, וצריכים לצאת ממדידה זו ולבוא אל ארץ טובה ורחבה במדריגה נעלית יותר, וכך ממשיכים לילך עד שנבוא אל ירדן ירחו, לביאת המשיח, המורה ודאין²⁸, במהרה בימינו אמן.

* * *

ז. מפרשת מסעי – באים ל"אלה הדברים", "משנה תורה".

אף-על-פי שמשמעות דברי הגמרא²⁹ שד' ספרים הראשונים יש בהם מעלה יתירה לגבי ספר דברים, מכל-מקום, יש מעלה בספר זה, שבו נאמר "אלה הדברים אשר דיבר משה", ועל-דרך מה שכתוב³⁰ "זכרו תורת משה עבדי", שאף-על-פי שלפי הפירוש הפשוט ופירוש האמיתי קאי על כל התורה, מכל-מקום, המפורש בקרא, "תורת משה עבדי", קאי במיוחד על "אלה הדברים אשר דיבר משה"³¹.

ב"אלה הדברים אשר דיבר משה" ישנם כמה הוספות, חידושי דינים והוראות כו', שלא מצינו בד' ספרים הראשונים. ולכאורה: כיוון שספר דברים אינו אלא חזרה על דיני התורה שנאמרו לפני זה, כיצד יש בזה חידושים? אך העניין הוא, שזוהי מעלת ה"סך-הכול" – שזהו עניינו של ספר דברים שהוא ה"סך-הכול" של כל התורה:

ב"סך-הכול" ישנה הנקודה של כל העניינים, ואף שאין בזה חידוש, שהרי הכול נלקח ממה שיש כבר לפני כן, מכל-מקום, יש עניינים שלפני כן היו באופן אחר, וכאשר נעשה ה"סך-הכול" מתגלה מה שלא היה ניכר לפני כן.

(32) ראה סה"מ מלוקח ח"ה עמ' נו. וש"נ.
(33) הל' תשובה פ"ג ה"ח.
(34) בשלח יד, לא.
(35) ראה מכילתא עה"פ.
(36) ראה תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

(28) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת פרשתנו שם פט, ב, צ, ד.
(29) מגילה לא, ב.
(30) מלאכי ג, כב.
(31) ראה פי' עיון יעקב לעי"ב יד, ב..

דבר מלכות

ונמסרו על-ידי "משה עבדו", שהוא ה"ממוצע המחבר"³⁷, הם עניינים עיקריים, כיוון שעל-ידי "משה עבדו" נעשה "ויאמינו בה". ואין לחשוב שהוא בעצמו יוכל לגלות ולפעול בו, כיוון שמדובר אודות עניינים שניתנו מסיני

זהו עניין שרואים במוחש – שעל-ידי זה ש"אנוכי עומד בין הוי' וביניכם" ניתוסף ב"להגיד לכם את דבר הוי'"³⁹. ודווקא בכוחו של משה להתחיל "משנה תורה" עם חטא העגל⁴⁰, ולא להתפעל אלא

**הבעש"ט אמר, שמי שיודע את עניין המסעות – יודע
באיזה מסע הוא אוחז, ומה עליו לעבור, כמה ואיזה
מסעות, עד ביאת המשיח**

למשה דווקא. ודווקא על-ידי ההוראות שמקבלים אנו ממשה שבדורנו, נעשה אצלנו "ויאמינו בה".
ועניין זה אינו באופן של "חוקה חקקתי גזירה גזרתי"³⁸, שאין לזה מקום בשכל, אלא

לילך הלאה והלאה, עד להסיום – "לעיני כל ישראל", שזהו עניין הראייה.
(קטעים מהתנועות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשט"ז. 'תורת-מנחם – התנועות' תשט"ז, חלק שלישי (ז), עמ' 126-132 – בלתי מוגה)

---

(39) ואתחנן ה.ה.
(40) ר"פ דברים ובספרי ופרשי.

(37) ראה סה"ש תורת-שלום עמ' 158.
(38) תנחומא חוקת ג. ועוד.

"מינוי ל"התקשרות"

**ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
שירות הביתה באמצעות הדואר.**

**מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).**

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

אהבת-ישראל – טעימה מהגאולה

”ומקרבן לתורה” – ל”תורה חדשה מאתי תצא”

בעומדנו בשבת 'חזק' דספר הרביעי, שבו מתחילים גם ספר חמישי, ובפרט כשחל בחודש החמישי, שבו מודגש החוזק והתוקף דבית-המקדש העתיד בגאולה העתידה, שהיא (לא רק גאולה שלישית, אלא גם גאולה רביעית, ועד) גאולה חמישית, להיותו למעלה לגמרי מחילוקי הדרגות דבית ראשון ושני, גאולה ראשונה ושנייה... – צריכה להיות הדגשה מיוחדת בנוגע לנקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות.

ועניין זה בא במעשה בפועל על-ידי ההליכה ברכיו של אהרון (שיום הסתלקותו בחודש החמישי באחד לחודש)... לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא על-ידי ביטול סיבת הגלות ... אלא ההדגשה דאהבת-ישראל היא – שבאה בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחינת ה'יחידה' (דרגה החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח, 'יחידה' הכללית.

...יש להשתדל במיוחד בשנה זו בעריכת הסיומים "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מישראל בהשמחה לגמרה של תורה, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בדיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וברוגמת הסיום דערב פסח שמנהג ישראל לשתף בו גם את הבכורים הקטנים. ולהעיר, שהסיום דערב פסח אינו דוגמה בעלמא, אלא שייך גם להסיומים דתשעת-הימים – כי הסיום דערב פסח הוא הכנה להגאולה דפסח, והסיומים דתשעת-הימים הם הכנה להגאולה העתידה.

(שבת-קודש פרשת מטות-מסעי, ב' במנחם אב ה'תנשי"א. ספר השיחות תנשי"א, כרך ב, עמ' 717-719)

אין להתפעל מחושך הגלות

שלושת השבועות מעוררים ומחזקים כל יהודי, שאריכות הגלות אינה צריכה לגרום לייאוש חס-ושלום, אלא אדרבה – להכרה בעלייה העצומה (עלייה למעליותא) שתצמח מהגלות. הכרה זו צריכה להתבטא בפועל בתוספת-חיזוק אצל כל אחד ואחד בכל ענייני תורה ומצוות (אלה המצוות גו'), ובהוספה שלא על-דרך הרגיל (לעומת הירידה שלא על-דרך הרגיל של שלושת השבועות והגלות הארוכה), מתוך ידיעה שאין מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה – על-ידי ההוספה בתורה ומצוות יבטלו לגמרי את הגלות, ויביאו את הגאולה האמיתית והשלימה. והיות שאין איתנו יודע עד מה (בגלות), הדבר היחיד שיודעים הוא – שצריך להתוסף עניין כלשהו בתורה ומצוות שבינתיים לא נעשה, לכן צריכים להשקיע השתדלות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בכל אופן האפשרי, שמא השתדלות זו תהיה הדבר שיכריע את כף המאזנים לכף זכות ותביא ישועה והצלה לו ולכל העולם כולו (כפסק-דין הרמב"ם הידוע).

(מהתועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי ה'תשי"ג. תרגום מספר השיחות תשי"ג, כרך ב, עמ' 593)

נאה דרשו ונאה קיימו

הגאונים החסידים רבי אברהם־חיים נאה ובנו רבי ברוך נאה ז"ל ערכו במשך עשרות שנים את לוח 'כולל חב"ד' □ הרבי משבח את ספרי האב ואת דייקנותו, ומאשר כי אפשר לסמוך גם על בנו □ "לר' חיים נאה היתה מעלה גדולה – הוא עסק בהתלהבות בשולחן־ערוך רבנו הזקן והוא התמסר להשוואת פסקי־הדינים בשולחן־ערוך עם הסידור", העיד הרבי

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

הרבי לרב נאה (איגרות־קודש, כרך ב, עמ' שסח): "הרב הגאון והרב החסיד הרב ור"ח אי"א [ותיק וחסיד, איש ירא אלוקים] נבון ומשכיל וכו' מהורא"ח שי".

בהזדמנות אחרת ציין הרבי (שבת־קודש פרשת תשא תשל"ה – שיחות־קודש תשל"ה, כרך א, עמ' 496) ש"בכל העניינים העיקריים הנוגעים למעשה, נהגו לעיין בסידור שער הכולל של הרב לאוואט או בספריו של הרב נאה ('פסקי הסידור' וכדומה).

"מעלה גדולה"

כך אמר הרבי בו' בתשרי תשל"ה (שיחות־קודש תשל"ה עמ' 49):

לר' חיים נאה היתה מעלה גדולה, הוא עסק בהתלהבות בשולחן ערוך רבנו הזקן... ועל־אחת־כמה־וכמה בדיוק הראוי, והוא התמסר (גם) להשוואת פסקי־הדינים בשולחן־ערוך עם הסידור. הדברים נאמרו לאחר הקדמה:

לכאורה, זקוקים למקור. הייתי מרוצה אפוא, שמצאתי שר' חיים נאה בחיבור 'קונטרס הסידור' לומד אף הוא את הפירוש בדברי אדמו"ר הזקן בדין עשרת־ימית־שובה כשמתקיים ברית מילה... מה־שאינ־כן בסידור...

"ושלום לכת"ר [לכבוד תורתו] ולתורתו – בברכה" – בביטוי נדיר למדי נחתמת אחת האיגרות ששיגר הרבי להגה"ח ר' אברהם־חיים נאה (כ"ח בכסלו תשי"ב, איגרות־קודש, כרך ה, עמ' קי).

כנושא רשימתנו החילותי לעסוק בספר 'ימי מלך' (כרך ג, עמ' 1174), שם הובאו דברי הרב נאה שכתב לידידו הגה"ח ר' שניאור־זלמן גרליק, רבו של כפר חב"ד (הדברים נכתבו בשנת תשי"א, כאשר הרב נאה היה מהמזורים הגדולים להתקשר לכ"ק אדמו"ר):

"אודיע לכת"ר שכ"ק אדמו"ר שליט"א בקי הרבה בשולחן־ערוך אדמו"ר. והוא משיב לכל השואלים. גם אתי יש לו משא ומתן. על־כן יכתוב לו כת"ר, ואני חפץ לדעת מה שישבי". התכתבויות הגרא"ח נאה עם הרבי, כמו גם של בנו, נסקרו בהרחבה בכמה מקומות. קושיות רבות של הרב נאה תורצו על־ידי הרבי במרוצת השנים (ראה דוגמאות – 'שערי הלכה ומנהג' כרך א, עמ' לט; 'היכל מנחם' כרך א, עמ' פה, ובמקומות נוספים).

הלכה למעשה

כדאי לשים לב לשורת התארים שבהם פנה

ניצוצי רבי

השיעור. ובנוגע לספרי הרא"ח נאה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר אחז מדרך לימודו וכו', ואף שבנוגע לפרט זה לא שמע ממנו בפירוש, אך בכלל שמע שאפשר לסמוך עליו.

"יעוין בזה בספר'שיעורי תורה"

"... במה שכתב אודות הכתים דאצבעיים על אצבעיים, יעוין בזה בספר 'שיעורי תורה' להרב נאה ז"ל, וידוע אשר מנהגו הוא בשיעור זה ונזכר גם-כן בתניא באיגרת-הקודש סימן יו"ד (קטו,א)... – כתב הרבי בב' במנחם-אב תשט"ו ('שערי הלכה ומנהג' כרך א, עמ' סב).

"כמובא בספרו של הרב נאה"

הפעם הראשונה שהרבי הזכיר ברבים את הגרא"ח נאה היתה כשנה וחצי לאחר פטירתו, בהתוועדות פורים תשט"ז (תורת מנחם' כרך טז, עמ' 170). ההתוועדות נמשכה עד אור הבוקר, והרבי שאל מתי הזמן של קריאת-שמע של שחרית, עלות-השחר ונץ-החמה, והזכיר שיש בזה כמה שיטות כמובא גם בספרו של הגרא"ח נאה ('שיעורי ציון' (ירושלים תש"ט) סימן לו).

"ולא יכולתי להשיגו פה..."

בתקופת נדודיו בצרפת, נראה שהרבי כתב תשובה הלכתית בנושא נשיאת-כפיים למי שאינו יכול לחלק אצבעותיו. ספרים רבים לא היו אז תחת ידי הרבי והוא ציין (איגרות-קודש כרך א, עמ' כט):

יש לראות בספר קצות-השולחן – לנאה מירושלים – אם העיר על-דבר הנ"ל, ולא יכולתי להשיגו פה.

"וכבר כתב בספר 'פסקי הסידור'"

"מהדברים שדעת אדמו"ר הזקן בסידורו שונה מזו שבשולחן-ערך שלו, והלכה ככתראי שהם פסקי הסידור. – כל שינויים אלו נקבצו בספר 'פסקי הסידור' להרב נאה (ירושלים ת"ו, תרצ"ז) – כתב הרבי בה' בשבט תשי"א ('שערי הלכה ומנהג' כרך א, עמ' סח).

"והעיר על זה גם כן בספר 'פסקי הסידור' להרה"ג וכו' הרא"ח ז"ל נאה" – שם, עמ' (עא).

"וכבר כתב בספר 'פסקי הסידור' לרב נאה שלא שמע..." – שם.

הפניות לקצות השולחן

הרב שלום דובער לויין שי' מספר ('עבודת הקודש' עמ' כא) כי כשערך את החוברת השביעית של הקובץ 'גדיל תורה' כתב הערות לסדר הכנסת שבת של רבינו הזקן. כשהכניסו את עלי ההגהה לרבי העיר:

סדר הכנסת שבת – ראה גם-כן קצות-השולחן סוף חלק'ג בבדי השולחן – להעתיק המתאים.

בריבוי תשובות תורניות הלכתיות של הרבי מצטט הרבי או מציין לספרי הרב נאה.

"אפשר לסמוך עליו"

בספר 'ימי בראשית' (עמ' 153) מסופר (על תקופת חודש אייר תש"י) משמו של הגה"ח הרב יואל שיחי' כהן (אז אחד ה'תמימים' ב-770):

"בתקופה האחרונה נהוג שאחרי התפילות של כ"ק אדמו"ר שליט"א בחדר כ"ק אדמו"ר הכ"מ, ניגשים הרבה להציע בפניו את שאלותיהם. לאחר אחת התפילות ניגש אחד ושאל אודות השיעור של הטלית-קטן, והזכיר את השיעור שמביא הרא"ח נאה בספריו. וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי ישנו הטלית-קטן של כ"ק אדמו"ר הכ"מ ואפשר לראות את

הרבי מברר אצל הרב נאה

"הנה כי כן נוהגים כל אנ"ש, וכמדומה ברור שכן שמעתי אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ושאלתי היתה אם ידוע היה לכהדר"ג [לכבוד-הדרת-גאון] איזה מקור או מסורה בזה..." (איגרות-קודש כרך ט, עמ' צג).

"ואולי יש בזה מנהג מקובל מזקני אנ"ש באה"ק ת"ו, ות"ח [ותשואות-חן] מראש אם יודיעני על דבר זה [איגרות-קודש כרך ה, עמ' קט"ק]."

לברר במהדורה בתרא

פעם אחת (בעת שערך את קובץ 'יגדיל תורה' (גיליון ס') הרפיס הרה"ח הרב שלום-דובער שיחי' לזין הערה קצרה מאדמו"ר הצמח-צדק על שיעור רביעית, ובשולי הגיליון ציין ציונים לספרים אחרים. בתגובה העיר הרבי לפני הדפסת הקובץ (ראה 'עבודת הקודש' עמ' כט):

מהיר. בהשיעורים דנאה ז"ל,

לברר במהד"ב שהו"ל [=במהדורה בתרא שהוציא לאור] בנו שיי שלח לכאן מאז.

יוצאים מן הכלל

על-אף כל הנ"ל, לא תמיד מקבל הרבי את הגהותיו של הגרא"ח נאה. הנה דוגמה: בשולחן-ערוך סוף הלכות חג השבועות (תצד, יט) נאמר – "כיוון שבדבר זה, יום טבוח, עשו (בית הלל) כדבריהם (של בית שמאי) והרבה מישראל נהגו כמותם להקריבן אחר יום-טוב". וידועה הקושיה שדן בה הרבי (ביום ב' דחג השבועות תשכ"ג) – היכן המקור וההסברה לכך ש"עשו בה כדבריהם"? הרבי ציין (הדברים הובאו בליקוטי-שיחות כרך כח, עמ' 26) שבקונטרס השולחן (להרא"ח נאה) כאן הגיה בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן

האם הלוח מדוייק?

בהודמנות (יום ב' דחג השבועות תשכ"ט) נשאל הרבי – על-ידי גיסו הרב"נ הרש"ג (ז"ל): "האם לוח 'כולל חב"ד' מדוייק?".

והרבי השיב ('המלך במסיבו' כרך א, עמ' שכא): "כן, אביו של כותב הלוח, שהוא היה מייסד הלוח – הרב אברהם חיים נאה – היה דייקן".

הוסיף הרש"ג ושאל: "אם-כן, מדוע אין נוהגים במנהג שכתוב שם להדליק נר להזכרת נשמות?".

תשובת הרבי: "לא ראיתי שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהג כן".

הרבי מגיה את הלוח

בשנת תשי"ג הגיה הרבי את לוח השנה של הרב נאה והוסיף לו עשרות הערות ותיקונים, ראה 'כרם חב"ד' גיליון 1 (תשרי תשמ"ז) צילומי כתי"ק, וב'שמן ששון מחבר'ך' כרך ג' עמ' 110.

הערות ותיקונים בלוח לשנת תשט"ז – ב'פרדס חב"ד' גיליון 16, עמ' 19 (ושם עמ' 21 – 20 מכתב הר"ב נאה לרבי).

"מגיע להם יישר-כוח על זה"

אך דומה כי שיא ההתייחסות של הרבי הייתה הכרותו במהלך התוועדות יום ב' דראש-השנה תשנ"ב ('התוועדויות תשנ"ב כרך א, עמ' 31):

יש להזכיר בקיצור על-כל-פנים על-דבר הקביעות המיוחדת של כללות השנה כהסימן בשנה זו, כפי שהדפיסו (ומגיע להם יישר-כוח על זה) גם בראש הלוח (ד'כולל חב"ד') שבו לוקטו בקיצור הדינים והמנהגים בעניינים שהזמן גרמא (כדי שיהיו חקוקים בזיכרון כל אחד ואחד ולא יצטרך לשאול אצל חבריו), בבחינת מועט המחזיק את המרובה.

"אם למדת תורה הרבה"

רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת (פרק ב משנה ח)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

אל תחזיק טובה לעצמך – לומר הרבה תורה למדתי. ולפי שהוא [רבי יוחנן בן זכאי] לא הניח לא מקרא ולא משנה הלכה ואגדה שלא למד [סוכה כ"ח ע"א ב"ב קל"ד ע"א], היה אומר כן.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

אנו רואים שרבן יוחנן בן זכאי אומר דבר אחד בלבד, ולעומת זאת כל אחד מחמשת תלמידיו אמר [להלן במשניות הבאות] שלושה דברים.

בטעם הדבר יש לומר, שאצל רבן יוחנן בן זכאי היו כל הדברים של כל תלמידיו (שקיבלום ממנו) בהתכללות, בנקודה אחת, ואצל חמשת תלמידיו נפרטו לחמשה דברים כלליים, וכל אחד כלול משלושה.

גם יש לומר, שבמאמר זה נרמזים שלוש הוראות נפרדות:

"אם למדת תורה הרבה" – הוראה זו מכוונת לבעל עסק, שמצד מילי דחסידותא עליו להוסיף ולהרבות בלימוד התורה, יותר מכפי החיוב על-פי הלכות תלמוד-תורה. והוספה זו חייבת להיות בבחינת "בלי גבול", ללא הגבלות, שהרי ריבוי אמיתי ("הרכה") הוא – בלי גבול.

והעניין של "בלי גבול" שייך רק בתורה, ולא בקיום המצוות: החיוב של תלמוד תורה הוא בלי הגבלות, ובלשון הרמב"ם "כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר כו", וכמו כן (בזמן) הרי החיוב הוא תמידי; מה-שאי-כן במצוות, הרי כל מצווה יש לה הגבלה (לזמן או מקום מסויים, וכיוצא בזה).

"אל תחזיק טובה לעצמך" – מאחר שלמד תורה הרבה, ועל-ידי לימוד התורה מתאחד האדם עם התורה ב"יחוד נפלא", הרי נהפכה כל מציאותו למציאות של תורה. ולכן אומר התנא שאף-על-פי-כן לא יתגאה בכך.

"כי לך נוצרת" – מכיוון שהגיע אדם לדרגה זו (שכל מציאותו היא תורה) הוא עלול לחשוב שכבר מילא את תפקידו בעולם, ואינו חייב להתייגע על כך בלימוד מכאן ולהבא. לכן אמר "כי לך נוצרת" – היום נבראת ונוצרת (עם הבריאה כולה) מחדש, וניתן לך עוד יום לחיות, וכוננת הבריאה היא "בשביל התורה ובשביל ישראל", ואם-כן עליך להמשיך בלימוד התורה ביתר שאת ויתר עוז, ולהתעלות בתורה בעילוי אחר עילוי.

ועניין זה שייך לבעל המאמר – רבן יוחנן בן זכאי:

כל עניינו של רבן יוחנן בן זכאי (לאחר שנקרא "רבן") היה לימוד התורה. וכמאמר רז"ל "ארבעים שנה עסק בפרקמטיא, ארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד", ו"לא הלך ארבע אמות בלי תורה כו", ו"לא קדמו אדם בבית-המדרש", ובשעת החורבן דאג שתתקיים תורה בישראל וביקש "תן לי יבנה וחכמיה". ולכן לו נאה ולו יאה לתבוע להרבות בלימוד התורה.

(שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע תשל"ז – בלתי מוגה. ביאורים לפרקי-אבות חלק א (אה) עמ' 102-104)

פרשת מטות-מסעי

פרשת מטות

פרשת מטות נקראת לעולם בימי בין המצרים. סופם של ימים אלו ליהפך ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה" (רמב"ם סוף הלכות תעניות); ועניין זה בא לידי ביטוי בשלושת הנושאים של פרשתנו: פרשת נדרים – מדובר בה על האפשרות של הפרת נדר, דהיינו שלא מוכרחים להתנתק מענייני העולם (על-ידי נדר), אלא יש בכוחנו להעלותם ולהפכם לקדושה. מלחמת מדיין – מסופר על חלוקת השלל של מדיין והכשרתם של כלי מדיין, כלומר, טהרת השלל והעלאתו לקדושה. נחלת בני גד ובני ראובן – שבטים אלה העדיפו את עבר הירדן בגלל היותו ארץ מקנה, ורצו להיות רועי צאן, הרחק משאונה של עיר והעולם; אך משה הבהיר להם שעיקר העבודה היא המלחמה בחומריות העולם כדי לבררה ולזככה, "האחיסם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה". (ליקוטי שיחות, כרך לג, עמ' 196)

לתת נקמת ה' במדיין (לא,ג)

שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד הקב"ה (רש"י)

צא ולמד כמה גדולה חיתתן של ישראל לפני המקום. שהרי מדובר בנקמתם של אלו שמתו (אם במגפה, אם באמצעות דייני ישראל) בעוון בנות מדיין ובעוון עבודה-זרה; ועל יהודים אלו אומר הכתוב שהעומד כנגדם כעומד נגד הקב"ה! (מהתוועדות שבת-קודש פרשת מטות תשל"ד)

לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לא,ד)

לרבות שבט לוי (רש"י)

"מדיין", מלשון מרון ומריבה, מורה על מחלוקת ופירוד לבבות. לכן השתתף במלחמה זו גם שבט לוי, שעניינו התחברות ואחדות (לוי מלשון "הפעם ילווה אישי אליי"). (ליקוטי שיחות, כרך כג, עמ' 210)

כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו (לא,ט)

הכלי מטמא אדם בחיבורי המת כאילו נוגע במת עצמו (רש"י)

אף בנוגע לטהרה וקדושה כך: מי שדבק בתלמידי-חכמים "מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה ממש" (כתובות קיא). ומרובה מידה טובה ממידת פורענות, שכן אין אדם מיטמא מהמת אלא בנגיעה ישירה (דהיינו נגיעה בחרב ("חיבורי המת") ולא "נגיעה" באמצעות חץ); ואילו בצד הקדושה די גם בדבקות "רחוקה" בתלמידי-חכמים, כמאמר רז"ל (כתובות שם) "כל המשיא בתו לתלמיד-חכם והעושה פרקמטיא לתלמיד-חכם והמהנה תלמיד-חכם מנכסיו כאילו מידבק בשכינה". (ליקוטי שיחות, כרך כח, עמ' 200)

ממעייני החסידות

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד (לב,א)

מובא בספרים ששכטים אלו חיבבו את המן ולא אכלו מאכלים אחרים, ומשום שלא שחטו את צאנם, היה להם מקנה רב. הן חיבת המן והן העדפת עבר הירדן נבעו מאותה נקודה – שאיפת בני ראובן ובני גד להתרחק מהעולם. המן היה לחם מן השמים ולא תוצר של חרישה וזריעה; גם עבר הירדן היה "מקום מקנה", מנותק משאון העיר ומענייני המעשה.

(ליקוטי־שיחות, כרך ט, עמ' 18)

פרשת מסעי

אף פרשת מסעי נקראת לעולם בימי בין־המצרים. חושך הגלות אינו אלא הכנה והקדמה לאור הגאולה, וגם המשמעות הפנימית של מסעות בני־ישראל היא – מסע הדורות מגלות לגאולה; מהמדבר שהוא סמל הגלות, ל"ירדן יריחו", רמז למשיח שעליו נאמר (ישעיהו יא), "והריחו ביראת ה'".

(מהתועדות שבת־קודש פרשת מסעי תשד"מ)

* * *

ההוראה משם הפרשה, "מסעי", בעבודת ה': כל יהודי, מקטן ועד גדול, חייב "לנסוע" ולהתעלות תמיד בעבודתו מחיל אל חיל; הקטן מסוגל לכך והגדול חייב בכך. ו"מסעי" בלשון רבים – רמז לעליית הנפש והגוף, שכן על האדם לחנך ולזכך גם את גופו הגשמי. וכפי שמשופר על הרבי הרש"ב, שפעם שאלו אותו על הנהגה מסויימת שלו, מה מקורו לכך, וענה שאינו זוכר כעת את המקור, אך בטוח הוא שיש לזה מקור, שכן הוא חניך ולימד את גופו לעשות את מה שצריכים לעשות אך ורק על־פי השולחן־ערוך.

(משיחות שבת־קודש פרשת מטות־מסעי תשל"ב ושבת־קודש פרשת מסעי תשד"מ)

אלה מסעי בני ישראל (לג,א)

כאן ישנו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך (רש"י)

מסעות בני ישראל במדבר רומזים לירידת הנשמה לעולם הזה, שבו עומדת הנשמה במאבק תמידי בין הטוב להרע. רש"י מצביע כאן על שלושה דברים היוצרים את האפשרות לבחירה חופשית בין טוב לרע.

"ישנו" – שינה (שבה מסתלקת הנשמה מהגוף) רומזת על צמצום והסתר פנים, המאפשרים בחירה ברע.

"הוקרנו" – דהיינו "צינון" הגבורות בבחינת "שיתף עמו מידת הרחמים", דבר המאפשר את הבחירה בטוב.

"חששת את ראשך" – היינו השכל של הנפש הבהמית, ה"לעומת זה" של השכל הנפש האלוקית. העובדה שהנפש הבהמית היא לא רק בעלת מידות אלא גם בעלת שכל, מעמידה אותה כ"שווה מול שווה" עם הנפש האלוקית, וכך מתאפשרת בחירה חופשית ביניהן.

(ליקוטי־שיחות, כרך יח, עמ' 390)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף־שמחה גינזבורג

אחר־כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר־כך – התפילה.

גם העולה לתורה אומר "חזק, חזק ונתחזק"¹. הפטרה: "שמעו... אלוקיך יהודה. אם תשוב... ובו יתהללו" (ירמיה ב, ד־כח; ד, א־ב)². המולד³: יום שלישי בערב, אור ליום רביעי, בשעה 6:09 ו־4 חלקים.

מברכים החודש: "ראש חודש מנחם־אב ביום הרביעי". אין אומרים 'אב הרחמים'. אחר התפילה – התועדות בבית־הכנסת, כנהוג; ובפרט שהיא 'שבת חזק'⁴. פרקי אבות – פרק ב.

מנהגנו בקריאת שמו"ת, לומר את שתי ההפטרות ("דברי ירמיהו" ו"שמעו"). למנהג רבותינו, אומרים ביום שישי לאחר קריאת שמו"ת את ההפטרה "דברי ירמיהו", ובשבת־קודש לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה'שביעי' (פעם נוספת), את ההפטרה "שמעו".

שבת־קודש פרשת מטות־מסעי

כ"ו בתמוז – מברכים החודש מנחם־אב

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור.

גם על העניין 'דחוקי', עייש, הרי זה ממש כמו שכתב הרבי במכתבו שבספר המנהגים סי' 105 בענין מנהגו באמירת היהירצון על התפוח בריה בין הברכה לאכילה: "יכוון דא"א בענין אחר, הווי כדעבד". ועי' גם בשו"ת יביע אומר ח"א חא"יח סי' ט.

אלא שברשימותי שם הסביר כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ את הטעם לאמירה זו "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים" [ואגב, מכאן מובן שאומר זאת עם כל הציבור, ולא עם הקורא] – "צריך להיות לשון כזה בבי"ח, להתחיל ספר חדש" [לע"ע מצאתי ביים של שלמה' (המהרש"ל מוזכר בסוף 'רשימה' זו) ב"ק פ"ז סי' מו, בידן הסיוס' אודות סיוס מסכת: "השלמת הספר – אין לך מצוה גדולה מזו, ובפרט היכא שבדעתו להתחיל אח"כ ספר אחר". ולכאורה הכוונה שהעיקר הוא האיחול 'נתחזק' דהיינו התחלת הספר החדש, ולא החזק, ולכן גם העולה אומר, לכלול עצמו עם כולם]. ושאלו הרבי: "אם כן (שחזק) עיקרו התחלת ספר חדש, ספר אחר, הרי יש בזה חשש הפסק כל אינו שייך להקריאה?" ונענה: "כל התורה... מילה אחת ארוכה" (דהיינו שגם הספר החדש שייך להקריאה). וראה בנושא בס' חקרי מנהגים ח"א עמ' קכו.

1 מקור אמירה זו ונוסחה הוא בלבוש סי' תרס"ט [ע"פ הפסוק בשמואל ב י"ב. ואף ששם ה' ד"ונתחזק" היא בצירי, רגילים לאומרו כאן בפתח]. ואומר זאת עם הציבור "בין הקריאה והברכה" (רשימות' חוברת קנה עמ' 6, היום יום ח"י טבת, ס' המנהגים עמ' 31), ודלא כהדעות שהעולה לתורה אינו אומר 'חזק': א. משום הפסק. ב. מפני שאמירת 'חזק' היא להעולה לתורה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו (כפי הפשוט לקצות־השולחן סי' פד סי"ג, ובבדי־השולחן סי' קב, ומביא זאת גם מ"ש שולחן הקריאה, וכ"כ בס' פסקי תשובות סו"ס קלט בשם שו"ת: ערוך־הלוי (ז, רב) באר־משה (ג, כח) ומשנה הלכות (ז, כב, ת"ח), אלא שממשה הלכות מביא שאין לגעור בעולים שאומרים זאת בעצמם). באג"ק ח"ד עמ' יד השיב הרבי לשתי הטענות: לטענה ב – "גם הוא (העולה לתורה) אומר, כי נוסחא שלנו היא 'ונתחזק', דהיינו שבניגוד לנוסח שאומרים רק **לעולה** ג"פ 'חזק' (א"ר סי' תרס"ט, מאור ושמש סי' פ"ח, ליקוטי חבר בן חיים ח"א דף כט בשם החתם סופר, ערוך־השולחן סי' קלט סו"ס טו), שלפי נוסח זה אין שייך כלל שיאמר העולה, הרי שלפי הנוסח שלנו מברכים גם את **הקהל**, וא"כ יש מקום שגם העולה יאמרנו.

ולטענה א – "אמירת העולה... לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיוס (ראה שו"ע אדמוה"י סי' קסז סי"ט)", שם איתא, ששיחה בדברים שהם מענייני הדבר שמברך עליו, כגון "הביאו מלח" בין המוציא לאכילה, בדיעבד אינה חשובה הפסק. וימותר **לכתחילה** אם אי־אפשר בענין אחר". ואכן, ע"פ דברי הרבי ביהתועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 – מוגה – "שאמירת הברכה קאי

2) ספר־המנהגים עמ' 33. לוח כולל־חב"ד.
3) *2) כנדפס בראש לוח 'היום יום' וכפי שנהגו בבית חיינו, ללא תיקון על־פי 'שעון קיץ' או על־פי האופק וכי (בארה"ק השעון מאחר בכ־20 דקות ובניו־יורק בכ־4 דקות מ"השעה האמיתית").
3) ספר־השיחות תשי"ג ח"א עמ' 233.

לוח השבוע

יום ראשון

כ"ז בתמוז

בשיעור חומש היוםי דשיעורי חת"ת, מסיימים כנדפס: "כאשר דיבר לכם" (א,יא)⁴.

יום שלישי

כ"ט בתמוז, ערב ראש-חודש

ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה וצדקה⁵, והצדקה – הוצאת שתי סעודות, ומה טוב – שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על-דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין-המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה אחת קודם⁶. ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמנן – כדאי להשלימן גם לאחר מכן⁷. 'מובן בפשטות, שבכ"ה הנ"ל שייך גם לנשי ובנות ישראל'⁸.

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

יום רביעי

א' במנחם-אב, ראש-חודש

מנהגי ראש-חודש [פורטו לאחרונה ב'לוח השבוע', גיליונות: תר"ה, תרי"ג, תרי"ח,

תרכ"ב].

לפני תפילת ערבית טופחים על השולחן כדי להזכיר לקהל לומר 'יעלה ויבוא'.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. "ואברהם זקן... נפש כל חי, אמן" ג' פעמים. קדיש תתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי, ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דר"ת, ג' פרשיות דק"ש, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצת תפילין דר"ת. הש"ץ אומר בקול איזה מזמור, חצי קדיש. מוסף.

"בית הבחירה":

בימי 'בין המצרים' גופא, יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש – בהלכה למעשה מדיני ימים אלו⁹, וכן [בכל יום, ועל-אחת-כמה-וכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'¹⁰ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹¹ ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש – הפרקים בספר יחזקאל מ-מג המדברים בעניין בית-המקדש השלישי, משנה – מסכתות מידות ותמיד¹² והלכות בית-הבחירה¹³ להרמב"ם]) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה¹⁴ [ותוספת מיוחדת בכל

8) ליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 266 (ההדגשה שלי). ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצות בניין ביהמ"ק (הל' בית-הבחירה פ"א הי"ב), ושהערה זו שייכת להוספות שהורה הרבי בכל העניינים מי"ז בתמוז ואילך.

9) "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן שמישי צדקנו עדין לא בא" – עפ"י 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 91 78, (מוגה), 108.

בליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה – בעבודתה באיכות, וכן באמירת התילים עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, ושי"י.

10) ספר-השיחות תשי"ג ח"ב עמ' 578.

11) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

12) ספר-השיחות תשי"ג ח"ב עמ' 579 והערה 186. ובהתועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד".

13) ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקרבנות" (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט,

4) כך נהגו בקרה"ת בליובאוויטש, בסיום קריאת הכהן בשי"פ דברים. כאשר שינו והנהיגו בבית-חינו לסיים פסוק אחד לפני שני, כדי שלא להתחיל בפסוק 'איכה' (כמי"ש באשל אברהם להרה"צ מבוטשאטש ס"י קלח. ובליקוטי מהרי"ח ח"ג נב,א כתב שנוהגין כן אף במקומות שאין מנגינת הפסוק בניגון איכה. אך לכאורה, ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש – איכ"ר רפ"א, פסוק זה אינו תוכחה), כאמור בספר-המנהגים ס"ע 31 (אף שספר זה הוגה במידה מסויימת ע"י הרב), לא היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו שבע-רצון מזה (הרה"ח רי"ל שי גרונר). וראה בזכרונות הבעל-קורא בבית-חינו, הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ('ילמען יידעו... בנים יוולדו', ארה"ק תשנ"ז, עמ' 138), המספר שהוא שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך.

5) יתר על הנהוג בכל ערב-ראש חודש (המנהג, בהתועדויות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).

6) 'על-פי פסק-דין שו"ע אר"ח ס"י תקע"א ס"ג".

7) מתוך: פתח-דבר ליהלכות בית-הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים' של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים מני"א, תשמ"ו, ברוקלין נ"י).

לוח השבוע

שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים¹⁹. בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והוריהם, מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ כל גופו לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה²⁰] – מותר. אסור לאכול בשר ולשתות יין (חוץ משבת וסעודת מצווה). הטובל בכל ערב שבת²¹ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²² לשבת.

אסור לאכול בשר ולשתות יין (מלבד בשבת ובסעודת-מצווה).

אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לדחות לאחר ט"ו באב²³, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... כחודש אלול הוא חודש הרחמים"²⁴.

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר – יש לדחותו לאחר יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון²⁵. סיומים²⁶:

"המנהג לערוך סיומים²⁷ למסכתות הש"ס

מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-חודש מנחם-אב²⁸, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב²⁹. וגם בשבתות – באופן המותר על-ידי אכילה ושתייה וכיו"ב, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה עבור השבת³⁰.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן-גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ³¹.

"תשעת הימים"³²:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (אלא לכבוד שבת-קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש-חודש לזמן-מה את כל הבגדים המכובסים

וכדומה. שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פד אות ד, נטעי' גבריאל הלי ב"ר המצרים ח"א פמ"ב סי' ד. וראה גשר-החיים ח"א סי' ע"ב, המותר בזה באבילות דחידא אפילו בסבון ובמים חמים (ועי' נטעי' גבריאל הלי אבילות ח"א פרק קה סי' ג). מאידך בכ"פ החיים סי' תקנ"ד סוף סי' ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין. (21) וכן הטובל בכל יום, לענין הטבילה בלבד. ראה לוח ידבר-בעתו.

(22) ולמעשה רוחצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאלו ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי-סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב). וראה בכ"ז בסי' מנהג ישראל תורה סי' תקנ"א סי' ק. יא.

(23) אגרות-קודש כרך ט עמ' רחח. (24) שם, כרך יט עמ' שצ. (25) שם, עמ' שעו.

(26) עיקר הדברים – מוגה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 (ועיי"ש עמ' 733), ומסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות קודש תשי"מ עמ' 672 – שיחת ש"פ מטות ומסעי תשי"מ, בלתי מוגה. ושלבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות. (27) אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, יסיום' עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד

הנחת התי' בלתי מוגה סכ"ו וסס"א). (14) ליקוטי-שיחות חכ"ג סי' ע"ב. ובפרט בצדקת מקדש מעט – בתיכ"י ובתי-מדרש (שיבות כו"ו), לקו"ש כח עמ' 287. וראה שה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733.

(14*) ביהתוועדיותי תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהלי' בית הבחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללמדם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בשה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהלי' בית הבחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.

(15) 'התוועדיותי' תשי"ח ח"ד עמ' 102.

(16) 'התוועדיותי' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

(17) 'התוועדיותי' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה הי"ה לסיומים המובאים אח"כ.

(18) לוח כולל-חב"ד.

(19) כ"פ החיים סי' תקנא סי' ק. צא. ולמעשה נוהרים בזה בחולצות ומכנסיים, שמלות וחצאיות, אך לא בלבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: יניחם לזמן-מה על הרצפה להוריד הבגד מנקיונו, ואח"כ ראוי ללבושם. כן ניתן ללבוש בשי"ק בתנאי שיהנה מזה בשי"ק עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה].

(20) כגון מן הריח, או שנדבקים הבגדים, וכלשכן גירוד

לוח השבוע

המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'. [מי שיכול – יסיים בעצמו; אם לא – ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה – יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של-מצווה³⁴. כמו-כן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'³⁵].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור – גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מישראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים ונשים (בנפרד כמובן) וטף"³⁶, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וברוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים³⁷.

"וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת

בכל יום מ'תשעת-הימים'²⁸, מראש-חודש] ומה טוב גם לפני זה²⁹] עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב – באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים – גם עם סעודה והתועדויות³⁰].

"ומהטעמים בדבר – כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי-זה לגלות את הטובה-הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³¹, החל מ'פיקודי ה' ישרים משמחי לב" – עושיין שמחה לגמרה של תורה. "ומפני טעם זה³² כראי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת-הימים'.

"ומה טוב – ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד אהבת-ישראל ואחדות-ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³³, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו – כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו

המנהגים עמי 46" (לקוישי חכ"ג עמי 223, ובכ"מ).

29) 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמי 74.

30) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמי 733.

31) "להעיר גם מהפתגם הידוע [בשם הרה"צ ממנוקאטש] בפירוש דברי חז"ל: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" – שיממעטין העניינים הבלתי-רצויים דתשעת-הימים יבשמחה, על-ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובין".

32) אע"פ שביארציטי שחל בשבת (התועדויות תשד"מ ח"ב עמי 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש שם כנתינת מקום לעניין של תענית.

33) "ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה "השיר שהיו הלויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה" – בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות – ראשית-יבות "בניך".

34) שיחות-קודש תשי"ג עמי 672.

35) 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמי 96.

36) 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמי 108.

37) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמי 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, וי"ש.

(התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמי 86. וראה גם 'התועדויות' תשי"ג ח"א עמי 97).

"יהיה סיום השי"ס באולם הגדול, וכ"ק אדמו"ר הרשי"ב היה נוכח. אחד הבחורים... סיים, ואמרו 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ולא יותר. ואמרו קדיש דרבנן כמו שהוא בסידור ולא כמו שהוא בהמסכתות" (רשימות דברים להרה"ח הר"י שי חיטריק ח"ד עמי רט, מכ"ד טבת תרע"ה בליובאוויטש. [וכ"כ השי"ך יו"ד רמ"ו ס"ק כז. וכן משמע ממענה הרבי באגיק ח"יד עמי שעה, עיי"ש].

אמנם (לפי זכרוננו של החזו"ר הרה"ח ר' יואל שי כהן) בהתועדויות כי"ד טבת תשי"ב (תורת מנחם ח"ד עמי 239) סיים הרה"ח הרה"ח ר' מאיר אשכנזי [ע"ה] את השי"ס, והתחיל לומר קדיש דרבנן, אך הרבי הורה לו לומר קדיש "הוא עתיד" הנדפס בסוף הגמ', ולומר שם "ויצמח פורקניה" (כי שם נדפס בנוסח אשכנז. ולכאורה גם ב"הערב נא" צריך לתקן שם). כן העיר מ'התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמי 1700, שם משמע שאומרים את הבקשה "כשם שסיימתי...".

28) "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין – ספר

לוח השבוע

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח"⁴⁴.

* במוצאי-יראש-חודש וכדומה נוטה הרבי להכריע שיש לומר תחנון בקריאת-שמע שעל המיטה (גם לפני חצות)⁴⁵.

* בעניין סעודת בר-מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם-אב, השיב הרבי:

"יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון-דא, ובאם לאו – יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם-אב, ובאם אי-אפשר מאיזה טעם שיהיה – בשבת שלאחריו"⁴⁶.

יום שישי

ג' במנחם-אב

ל'שבת חזון' לובשים⁴⁷ בגדי שבת כרגיל⁴⁸.

ישראל³⁸] על-דבר ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה'³⁹. וכשבאים לעורר על נתינת צדקה – יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁰. וגם ביום השבת-קודש – באופן המותר, באכילה ושתייה, וצדקה רוחנית⁴¹.

"למסור לאנ"ש שי' המתעסקים בהסיומים: * לסיים כל סיום בהצעה-התעוררות על דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה. * לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת-ישראל"⁴².

"ובוודאי יפרסמו ויזרזו על-דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל"⁴³.

(45) 'התוועדיות' תשמ"ג ח"ג עמ' 1414. (46) איגרות-קודש חלק טו עמ' רנו. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק ח"יז עמ' פז, כשחל במוצאי"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מייד ברגע הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמ' שמ כשחל בעיו"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוה"כ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עיו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר-המנהגים עמ' 75 מליקוטי-דיבורים (חי"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר הבר-מצוה מאמר ומכבדים בילקחי ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן).

(47) לעניין רחיצה וטבילה, ראה לעיל ציונים 22-21. (48) ספר המנהגים עמ' 46, שכך נהג אדמוה"ז, ושייג לפוסקים הדנים בעניין זה. וראה גם בהוספות לשו"ע אדמוה"ז חלק ה' עמ' 1846 בשולי-הגיליון.

(38) 'התוועדיות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849. (39) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.

(40) 'התוועדיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123. (41) (כמו נתינת עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה – 'התוועדיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) – שיחליטו גם כמה לתת.

(42) מענה הרבי. צילום כ"י"ק נדפס בס' 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 283, ושם (ראה דברי עורך ספר זה, רשי"י שיחי חזן, בהתקשרות גיליון רצב עמ' 19) שהוא שייך לסיומי המסכתות דימי חודש מני"א.

(43) ספר-השיחות תשי"ג ח"ב עמ' 580. (44) משיחת שי"פ מסות, מבה"ח מני"א תשמ"א, בסופה.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחי